

UZASADNIENIE SZCZEGÓŁOWE DO UWAGI SRG-05/2026

Waloryzacja przyrodnicza i ochrona cennych obszarów nieobjętych dostateczną ochroną planistyczną

do projektu Strategii Rozwoju Gminy Olecko do 2035 roku

Zgłaszający	Stowarzyszenie „Partnerstwo Dzikie Mazury” / Zbigniew Sienkiewicz
Powiązanie z formularzem	Załącznik do odrębnej uwagi konsultacyjnej SRG-05/2026
Zakres projektu Strategii	Cel operacyjny 4.2; model struktury funkcjonalno-przestrzennej – system powiązań przyrodniczych; rozdz. 4.1 „Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu”

1. Przedmiot uwagi

Uwaga dotyczy konieczności wprowadzenia do Strategii wyraźnego obowiązku wykonania aktualnej, kompleksowej waloryzacji przyrodniczej Gminy Olecko oraz objęcia szczególną ochroną planistyczną obszarów o potwierdzonych lub prawdopodobnych wysokich walorach przyrodniczych, także wtedy, gdy nie zostały jeszcze objęte formalną formą ochrony przyrody. Celem jest uniknięcie sytuacji, w której brak formalnego statusu ochronnego jest traktowany jako brak wartości przyrodniczej terenu.

2. Problem zgłoszony przed opracowaniem projektu Strategii

W opracowaniu „Wnioski analityczne strony społecznej do diagnozy Strategii Rozwoju Gminy Olecko oraz Planu Ogólnego Gminy Olecko” z dnia 28 stycznia 2026 r. wskazano, że na terenie gminy występują cenne i unikalne elementy środowiska, których ochrona ma charakter fragmentaryczny albo niewystarczający. W szczególności postulowano:

- wykonanie waloryzacji biocenoz i siedlisk chronionych na obszarze gminy,
- szczególne rozpoznanie terenów o potwierdzonych walorach unikatowych, w tym obszaru zgłoszonego do utworzenia rezerwatu „Markowskie Bagno”, chroniącego reliktowe siedlisko brzozy niskiej,
- traktowanie takich terenów jako stref wymagających ochrony planistycznej niezależnie od tego, czy procedura ustanowienia formalnej formy ochrony została zakończona,
- rozważenie utworzenia użytku ekologicznego dla zagłębienia bagiennego pomiędzy osiedlem Lesk a drogą Olecko–Wieliczki, wraz z otaczającymi zboczami,
- zachowanie ciągłości przestrzennej i funkcjonalnej terenów cennych przyrodniczo.

3. Diagnoza sama wskazuje na brak podstawowego rozpoznania przyrodniczego

Diagnoza przygotowana na potrzeby Strategii stwierdza wprost, że na obszarze gminy brak jest aktualnej, kompleksowej inwentaryzacji przyrodniczej obejmującej szczegółowe rozpoznanie terenowe. W konsekwencji ocena zasobów i uwarunkowań środowiskowych opiera się przede wszystkim na dostępnych danych dotyczących już istniejących obszarów chronionych.

Brak aktualnej kompleksowej inwentaryzacji przyrodniczej jest nie tylko brakiem informacyjnym. Ogranicza

możliwość racjonalnego planowania przestrzennego, ponieważ tereny cenne, lecz dotąd formalnie nierozpoznane, mogą zostać przeznaczone pod funkcje powodujące ich trwałe przekształcenie.

Diagnoza wymienia istniejące formy ochrony przyrody, w tym Obszary Chronionego Krajobrazu, użytek ekologiczny „Długi Mostek” i pomniki przyrody. Taki wykaz jest potrzebny, ale nie zastępuje waloryzacji całego obszaru gminy, w szczególności obszarów mokradłowych, torfowiskowych, siedlisk reliktowych oraz lokalnych korytarzy ekologicznych.

4. Ujęcie problemu w projekcie Strategii

Projekt Strategii zawiera prawidłowe ogólne zasady ochrony przyrody i krajobrazu. W rozdziale 4.1 przewidziano m.in. utrzymanie i wzmacnianie lokalnego systemu przyrodniczego, ochronę korytarzy ekologicznych, kompleksów leśnych, zadrzewień i zbiorników wodnych, ograniczanie presji inwestycyjnej oraz zachowanie siedlisk cennych i chronionych gatunków. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej wskazuje również potrzebę zachowania ciągłości systemu przyrodniczego.

Problem polega na tym, że Strategia nie przekłada stwierdzonego w Diagnostyce braku kompleksowej inwentaryzacji na konkretne zadanie strategiczne. Nie wskazuje także obszarów zgłoszonych wcześniej przez stronę społeczną jako wymagających pilnego rozpoznania i zabezpieczenia planistycznego.

5. Zidentyfikowana luka strategiczna

W obecnym układzie Strategia chroni przede wszystkim to, co już zostało rozpoznane i posiada formalny status ochronny. Jest to niewystarczające, ponieważ wartości przyrodnicze istnieją niezależnie od tego, czy zostały już objęte decyzją lub uchwałą ustanawiającą określoną formę ochrony.

5.1. Ryzyko nieodwracalnej utraty wartości przed ich rozpoznaniem

Brak waloryzacji może prowadzić do konfliktu sekwencyjnego: najpierw teren zostaje przeznaczony do zabudowy lub innej intensywnej funkcji, a dopiero później ujawniane są jego walory przyrodnicze. W przypadku siedlisk bagiennych, torfowiskowych, reliktowych stanowisk roślin czy lokalnych korytarzy ekologicznych część zmian może być nieodwracalna.

Wniosek: skoro Diagnoza sama identyfikuje brak aktualnej kompleksowej inwentaryzacji przyrodniczej, Strategia powinna wskazać wykonanie takiej waloryzacji jako konkretne działanie, wraz z zasadą ostrożności planistycznej wobec obszarów już wskazywanych jako szczególnie wartościowe.

6. Obszary wymagające szczególnego rozpoznania i ochrony

6.1. „Markowskie Bagno”

W materiale społecznym z 28 stycznia 2026 r. wskazano obszar zgłoszony do utworzenia rezerwatu „Markowskie Bagno”, związany z reliktowym siedliskiem brzozy niskiej. Z uwagi na zgłoszone walory teren ten powinien zostać objęty szczegółową waloryzacją przyrodniczą, a do czasu jej zakończenia polityka przestrzenna powinna przeciwdziałać działaniom mogącym trwale pogorszyć stan siedliska lub stosunki wodne.

6.2. Zagłębienie bagienne pomiędzy osiedlem Lesk a drogą Olecko–Wieliczki

Wcześniej zgłoszono również potrzebę rozpoznania i objęcia ochroną zagłębienia bagiennego pomiędzy osiedlem Lesk a drogą Olecko–Wieliczki wraz z otaczającymi zboczami, z rozważeniem utworzenia użytku ekologicznego. Teren ten powinien być oceniony pod kątem funkcji przyrodniczej, retencyjnej, krajobrazowej i powiązań ekologicznych.

Wskazanie tych dwóch obszarów nie oznacza zamkniętego katalogu. Ich znaczenie polega również na tym, że pokazują potrzebę systemowego rozpoznania całej gminy, a nie wyłącznie ochrony terenów już wpisanych do rejestrów.

7. Proponowane uzupełnienie Strategii

7.1. Zasada kierunkowa

„Gmina Olecko podejmie działania w celu wykonania aktualnej, kompleksowej waloryzacji przyrodniczej obejmującej rozpoznanie siedlisk, stanowisk gatunków chronionych i rzadkich, obszarów wodno-błotnych, torfowisk, lokalnych korytarzy ekologicznych oraz innych terenów o istotnej wartości przyrodniczej i retencyjnej. Do czasu pełnego rozpoznania obszary o potwierdzonych lub udokumentowanych wysokich walorach przyrodniczych należy traktować w polityce przestrzennej jako tereny wymagające szczególnej ostrożności i ochrony przed nieodwracalnym przekształceniem, niezależnie od tego, czy posiadają już formalny status obszaru chronionego.”

7.2. Działania wdrożeniowe

- wykonanie kompleksowej inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej gminy z wykorzystaniem rozpoznania terenowego,
- sporządzenie mapy terenów o wysokich i bardzo wysokich walorach przyrodniczych oraz lokalnych korytarzy ekologicznych,
- szczegółowa waloryzacja obszaru „Markowskie Bagno” oraz zagłębienia bagiennego pomiędzy osiedlem Lesk a drogą Olecko–Wieliczki,
- ocena zasadności ustanowienia nowych form ochrony przyrody, w tym użytków ekologicznych,
- wykorzystanie wyników waloryzacji przy sporządzaniu i zmianach dokumentów planistycznych oraz przy ocenie lokalizacji inwestycji mogących powodować presję na cenne siedliska,
- okresowa aktualizacja rozpoznania przyrodniczego w przypadku istotnych zmian zagospodarowania lub pojawienia się nowych danych.

8. Proponowane wskaźniki realizacji

W celu uniknięcia wskaźników opartych wyłącznie na liczbie działań edukacyjnych lub formalnych dokumentów proponuje się mierniki odnoszące się do realnego rozpoznania i ochrony zasobów:

- udział powierzchni gminy objętej aktualną waloryzacją przyrodniczą [%],
- powierzchnia terenów cennych przyrodniczo zidentyfikowanych w wyniku waloryzacji [ha],
- liczba obszarów o szczególnej wartości przyrodniczej objętych ochroną planistyczną lub formalną [szt.],
- powierzchnia siedlisk wodno-błotnych i torfowiskowych objętych działaniami ochronnymi [ha],
- liczba dokumentów planistycznych wykorzystujących aktualne wyniki waloryzacji przyrodniczej [szt.].

9. Znaczenie proponowanej zmiany

- usuwa lukę zidentyfikowaną w samej Diagnozie,
- umożliwia oparcie polityki przestrzennej na aktualnej wiedzy, a nie wyłącznie na istniejących rejestrach form ochrony przyrody,
- zmniejsza ryzyko nieodwracalnego przekształcenia wartościowych siedlisk przed ich formalnym rozpoznaniem,
- wzmacnia ochronę bioróżnorodności, retencji i lokalnych korytarzy ekologicznych,
- zwiększa przewidywalność decyzji planistycznych i ogranicza późniejsze konflikty pomiędzy ochroną środowiska a inwestycjami.

10. Wniosek końcowy

Wnosimy o uwzględnienie uwagi SRG-05/2026 poprzez:

1. wprowadzenie do Strategii konkretnego działania polegającego na wykonaniu aktualnej, kompleksowej waloryzacji przyrodniczej Gminy Olecko,
2. przyjęcie zasady szczególnej ostrożności planistycznej wobec obszarów o udokumentowanych wysokich walorach przyrodniczych niezależnie od ich formalnego statusu ochronnego,

3. wskazanie „Markowskiego Bagna” oraz zagłębienia bagiennego pomiędzy osiedlem Lesk a drogą Olecko–Wieliczki jako obszarów wymagających szczegółowej waloryzacji,
4. wykorzystanie wyników waloryzacji w Planie Ogólnym, MPZP i innych działaniach planistycznych gminy,
5. uzupełnienie systemu monitorowania Strategii o wskaźniki mierzące zakres rozpoznania i realnej ochrony terenów cennych przyrodniczo.

Dokumenty źródłowe

1. „Wnioski analityczne strony społecznej do diagnozy Strategii Rozwoju Gminy Olecko oraz Planu Ogólnego Gminy Olecko”, 28.01.2026 r., rozdz. 6, pkt 6.2–6.3.
2. „Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej Gminy Olecko...”, 2025 – część dotycząca zasobów przyrodniczych i analiza SWOT.
3. „Strategia Rozwoju Gminy Olecko do 2035 roku – projekt”, 2026 – cel 4.2, rozdz. 3.2 i 4.1.